

ACC. N:R M. 13587: 1-6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Skåne Upptecknare: Siv. Winelius
Härad: Bjäre Berättare: Janne Hansson
Socken: Grevie Berättarens yrke: lantbrukare
Uppteckningsår: 1954 Född år 1871 i Segelstorp (Grevie)

(s. 1-6)

När den nya tiden kom till bygden. (L.U.F. 73) s. 1-6.

Min farfar använde tråplog. Järnplogen blev allmän i min barndom. Det var smederna som tillverkade dem. Tråårder brukades för att "drilla" ner säden med, då man sått för hand. Sedan harvade man med en "tråpinnaharv". Jag har själv tillverkat en sådan. Då var jag omkring tjugo år gammal. Men detta redskap lades snart bort, då harven med järnpinnar och bål av trä börjat komma i bruk på 1880-talet. Det var också smeden, som gjorde detta redskap. Även klösen kom ungefär vid den tiden. Årdret användes också till potatisen och då stubben var "räli" körde man upp "kvegen" (ogräset) med det och harvade sedan. Järnplogarna blev allt bättre och folk köpte så småningom utländska som Oliwer- och Victoriaplogar. Det var smeden, som ordnade med de köpen. Det var bäst att köpa av honom, för då kunde man få lagat när det behövdes.

I min barndom användes bara trätrumlor, men vid 90-talets början köpte jag en ringtrumla.

Järngreparna, tillverkade av smeden kom i min barndom. Men i granngården gjorde de då ännu trågrepar till husbehov. De var försedda med järnspetsar i ändarna.

I min barndom då vi slog med lie, var det många gamla och fattiga som hjälpte till för att tjäna en slant. Efter hösten brukades det på en del ställen hållas "lejegille". Då jag hade konfirmerats fick jag vara med och slå. Far hade gjort en mindre lie åt mig.

Den första maskinen, som kom här, var slåttermaskinen. Det var i slutet på 1800-talet. Hästråfsan kom ungefär samtidigt. Skördeavläggaren kom något senare.

ACC. N:R M. 13587:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

Vi tröskade alltid med "plej" förr. Man lejde ibland några karlar som "torskemän". Men det var inte så mycket säd på den tiden. Man tröskade för veckan. Så harpades säden och kördes till Ängelholm, där spannmålshandlaren köpte den. Det kunde bli ungefär 10 tunnor på ett lass. För tunnan fick man 7-10 kr. Man sålde den mesta säden och det var inte mycket som gavs åt djuren på den tiden. Men det var mycket ångsmark då och de fick "ängahöet". För övrigt fick de hackelse. Det gamla redskapet för hackelsen var försett med en kniv, som man fick stå och trycka ner. Det användes senare bara till att skära grönfoder åt grisarna med, då vi skaffat en hackelsemaskin genom smeden. Den fick vi redan i min barndom.

Men eftersom utfodringen var så dålig förr, kunde man inte hålla så många djur. Där som nu är 7-8 kor, hade man då 3-4. På vintrarna blev det inte mycket mjölk, men då vi fick över på somrarna, kärnade vi smör, som sedan såldes skålpundsvis till handlarna eller på bestämda smörställen hos herrskapen i staden. En del fick varor för smöret hos handlaren. Det var inte vanligt att man stod på torget och sålde. Man fick omkring 50 öre skålpundet. Ägg såldes inte för det var bara 10-12 höns på ställena. Då mejerierna började blev det bättre med boskapsskötseln här. De första kom till i Ljungbyholm och Vistorp i Förslövs socken. Sedan kom andelsmejeriet till i Förslöv år 1895. Brukningen av jorden gick framåt och genom att rotfruktsodlingen kom igång blev utfodringen av djuren bättre. Sädesmängden ökades och tröskningen med "plej" försvann i slutet av 1800-talet, då tröskverken kom till här. Det var en person i Båstad, som hade

gjuteri och av honom var det många, som köpte vandringströskverk. Somliga köpte från Munka-Ljungby. Tröskverken var av olika typ. En del hade slaglor med räfflor, en del hade stift. De kördes alltid med hästar. Jag kan inte minnas att man kört med kor eller oxar i denna trakten. Innan tröskverken blivit så allmänna, var det några som reste omkring och tröskade åt folk i utbyte mot säd och halm eller kontant betalning. Priset var omkring ett par kronor om dagen.

I min barndom var det i allmänhet 7 skiften: träda, råg, 2 års vall, vår-säd 3 år samt något potatis. Rotfruktsodlingen blev som ovan nämnts vanligare då mejerierna börjat. Till att börja med odlades det mycket "bofällor". Men det var för löst foder, det var för mycket vatten i dem. Så man tog i stället till fodermorötter och betor. Sockerbetorna började i slutet av 1800-talet så smått. På en gård med 30-40 tunnland odlade man då ungefär 1 tunnland och knappt det. Numera har man 3-4. Blasten var bra foder. På de mindre ställena fodrade de upp blasten genast på hösten. Då betodlingen kommit igång avtog de andra rotfrukterna som fodermorötter och kålrötter. De senare var inte så bra som foder heller, för de gav dålig smak åt mjölken. Betorna köres till järnvägen för vidare transport. Förr till Ängelholm, numera till Hasslarp.

Gödslingen var det dåligt med förr. De som bodde närmast stranden vände upp tång. Var och en hade sin "bonke". Det hade alla bymän rätt till. De som var längre uppifrån fick inte vända upp tång och lägga ihop som bönderna härnere. De måste köra hem sin tång genast. Man bredde ut tången här på efterhösten och plöjde ner den. Men det blev mycket ogräs av den. Kalk hade man inte på jorden,

förrän man in på 1900-talet köpte sådan hos handlaren. I Hjärnarp fanns en benmälla i min barndom. Folk samlade ihop ben på gårdarna och antingen sålde till möllan eller fick dem malda där. Något litet benmjöl hade en och annan på jorden, men det gavs nästan enbart till hönsen och kreaturen.

Förr märglade de så mycket här att de till slut inte fick någon säd. Just här finns inte mörgel, men man hämtade från mörgelgraven vid Greve kyrka. Folk kom dit långa vägar ifrån, t.o.m. ända från Ängeltofta för att hämta sandmörgel. Det kunde stå långa rader med skjutsar. Det kostade bara någon krona lasset. Felet med mörglingen var, att de körde på för mycket, 2-3 ggr. mer än det skulle vara. De första åren blev det mycket säd, men sedan gick det rost på den och det blev inget alls. Då blev folk rädda och slutade. Det var ett "rälit" arbete med mörglingen, i synnerhet lermörgelein var styv och svår att hantera.

I min barndom var det öppna diken på många ställen. Man hade också stenpropar, men de var inte så bra, för jorden rann ner och täppte till avloppet. efter någon tid. De var så breda som man hade sten till. Ofta tog man sten från gärdesgårdarna till gropningen. I min barndom började man så smått med rör, men det var inte så mycket. Rören hämtades från tegelbruket i Ängelholm. Arbetare gick ofta omkring och gropade åt folk. Till att börja med dikade var och en som han tyckte. På senare tider var det dikningsingenjörer, som gjorde upp dikningsplaner.

Svin och får har vi haft bara till husbehov här. Det brukade vara omkring 3-4 får på ställena. Nu är de borta.

ACC. N:R M. 13587:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Lin odlades allmänt och det vävdes i hemmen, vad man behövde. De gamle tyckte att linet var bäst, men så småningom blev bomullen allmännare. Man började så smått med bomull till varpen. "Dynevar" vävdes det en hel del här. De såldes på marknaderna för 4-5 kr. st.

Fiske har inte förekommit här av någon betydelse. Det hände att någon byggde en liten båt någon enstaka gång för fiske till husbehov. Sjömän har det inte varit här i bygden.

Många köpte en mosse på åsen förr och tog upp torv. Det var två slags torv. Dels den översta "skäretorven", dels "klapptorven", som låg djupare. "Skäretorven" var inte så bra. Man grävde en grop och i botten fanns svart "dyng", som klappades. Den lassades sedan i en "röllebör", kördes upp på en jämn plats, breddes ut och "rissades" med en "rissstake" till stycken, som torkades och vändes efter en tid. Styckena ställdes på kant och "röglades" sedan. Det var mycket arbete med den torven. På senare tider, i början på 1900-talet började s.k. torvtunnor användas. Det var stora liggande tunnor på hjul, försedda med knivar, som arbetade "dyngen" tillsatt med vatten. Torven användes mest till bränsle här, men man körde också långt upp till skogsbygden och köpte "risbonkar" av skogsborna. Det var ris och "bränne" ihop. Man kunde också köpa bränsle på trädauktionerna.

Det var mycket folk härifrån trakten, som reste till Amerika. Det började på 1870-talet och höll på till ett stycke in på 1900-talet. Ibland kunde en hel familj ge sig iväg, och det var alltid någon från varje ställe som for.

ACC. N:R M. 13587:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

Industrier har aldrig funnits här i trakten och folket har stannat vid jorden på gårdarna häromkring.

Lantbruksmöten och utställningar liksom Hushållningssällskapets verksamhet har inte betytt så mycket för jordbruksframstegen här.

I Segelstorp håller man ännu på med bymöten. Byskrinet med byhandlingarna finns kvar och förvaras av bysmannen för året.

=====